

Cauza C-320/23**Cerere de decizie preliminară****Data depunerii:**

24 mai 2023

Instanța de trimitere:

Handelsgericht Wien (Austria)

Data deciziei de trimitere:

23 mai 2023

Apelantă și pârâtă

DocLX Travel Events GmbH

Intimată și reclamantă:

Bundesarbeiterkammer

[*omissis*]

Handelsgericht Wien (Tribunalul Comercial din Viena), în calitate de instanță de apel [*omissis*], în litigiul dintre reclamanta **Bundesarbeiterkammer** (Inspectoratul Federal de Muncă), 1040 Viena, [*omissis*] în contradictoriu cu pârâta **DocLX Travel Events GmbH**, 1010 Viena, [*omissis*], având ca obiect suma de 407,80 euro, în apelul introdus de pârâtă împotriva hotărârii Bezirksgerichtes für Handelssachen Wien (Tribunalul Districtual pentru cauze comerciale din Viena) din 4 ianuarie 2023, [*omissis*] dă următoarea

Ordonanță:

I. Adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), următoarele întrebări privind articolul 12 („Rezilierea contractului privind pachetul de servicii de călătorie și dreptul de retragere înainte de începerea executării pachetului”) din Directiva (UE) 2015/2302 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind pachetele de servicii de călătorie și serviciile de călătorie asociate, de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2011/83/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului și de abrogare a Directivei 90/314/CEE a Consiliului (denumită în continuare „**directiva**”):

- 1) Pentru a examina caracterul adecvat al comisionului de reziliere și astfel cuantumul acestuia, se ține seama de momentul lansării ofertei de către organizator, al încheierii contractului privind pachetul de servicii de călătorie, al declarației de reziliere a călătorului, al finalului preconizat al călătoriei sau de un alt moment?
- 2) Pentru a examina caracterul adecvat al comisionului de reziliere și astfel cuantumul acestuia se aplică, în funcție de sumă, un mod de calcul profesional corect, care ține seama de factori economici și operaționali, sau alte criterii, de exemplu o apreciere globală în care se aplică o cotă procentuală din prețul călătoriei?
- 3) Această dispoziție trebuie interpretată în sensul că, în cazul unui comision de reziliere neadecvat de mare, convenit prin contractul privind pachetul de servicii de călătorie, organizatorul își păstrează dreptul la plata unui comision de reziliere adecvat (în sensul răspunsului la prima și la a doua întrebare) sau în sensul că acesta trebuie calculat în concret în funcție de dezavantajul efectiv al organizatorului ori că acesta pierde complet dreptul la comision?
- 4) Pentru aprecierea caracterului adecvat al comisionului de reziliere, în special atunci când acesta a fost stabilit în cuantum pașal, se poate aplica dreptul național, care, în cazul în care se preconizează cheltuieli de judecată neproporționale, permite instanței să stabilească valoarea creanței?

II. [omissis] [Suspendarea procedurii]

Motivare:

I. Situația de fapt:

Consumatoarea a rezervat la pârâtă în noiembrie 2020, pentru perioada 25 iunie-1 iulie 2022, o „X-Jam Maturareise” (excursie superlativă pentru absolvenții de liceu) în peninsula Laterna din Croația. Punctul 7 din condițiile convenite pentru rezervare prevede:

„Dreptul la reziliere al călătorului înainte de începerea călătoriei

În temeiul articolului 10 alineatul (1) din PRG [Pauschalreisegesetz (Legea privind pachetele de servicii de călătorie)], călătorul poate să rezilieze contractul în orice moment înainte de începerea executării pachetului, în schimbul unei despăgubiri forfetare.

Părțile convin următoarele despăgubiri forfetare adecvate, stabilite în funcție de intervalul de timp dintre reziliere și data convenită pentru executarea pachetului, precum și o taxă fixă de prelucrare (al treilea paragraf):

Cu până la 30 de zile înainte de începerea călătoriei, 40 %

[...]

din prețul convenit.”

Consumatoarea a declarat în septembrie 2021 că reziliază contractul de organizare a călătoriei. Prin factura de anulare din 13 septembrie 2021, pârâta i-a facturat 464,80 euro, din care costuri de anulare de 378,80 euro și o taxă de prelucrare de 29 de euro.

Consumatoarea a plătit condițional această sumă și și-a cedat reclamantei dreptul la restituire.

II. Cu privire la argumentele părților:

Reclamanta solicită restituirea costurilor de anulare și a taxei de prelucrare, respectiv 407,80 euro plus dobânzi. Având în vedere articolul 10 din Pauschalreisegesetz (Legea privind pachetele de călătorie, denumită în continuare „PRG”) sau articolul 879 alineatul (3) din Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (Codul civil austriac, denumit în continuare „ABGB”), precum și articolul 6c din Konsumentenschutzgesetz (Legea privind protecția consumatorilor, denumită în continuare „KSchG”), costurile de anulare sunt nule, vădit defavorabile, în special din cauză că în 2022 toate locurile pentru „X-Jam Maturareise” au fost rezervate. Pârâta nu a suferit niciun prejudiciu. Taxa de prelucrare este neadekvat de mare și vădit defavorabilă.

Pârâta a contestat punct cu punct solicitările reclamantei.

III. Procedura de până acum:

Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Tribunalul Districtual pentru cauze comerciale din Viena) a admis în tot acțiunea prin hotărârea din 4 ianuarie 2023. În drept, a arătat că clauza menționată privind anularea nu este licită. Nu se prevede nicio diferență între situația în care călătoria este anulată cu un an sau numai cu puțin mai mult de o lună înainte de începerea ei. Nu se ține seama nici de împrejurarea că în fapt pârâta a revândut călătorii prin lista sa de așteptare, acest lucru putând fi realizat, în cazul în care anularea intervine în anul precedent începerii călătoriei, cu o mai mare probabilitate decât în următorul an. Potrivit acestei clauze, pârâta factura într-adevăr o taxă de anulare și în cazul în care nu suferea niciun prejudiciu în urma revânzării. Această clauză nu asigură că despăgubirea este egală cu prețul pachetului, din care se scad economiile de costuri sau veniturile generate de executarea alternativă a serviciilor de călătorie. Prin urmare, clauza trebuie considerată vădit defavorabilă în sensul articolului 879 alineatul (3) din ABGB și este de asemenea contrară articolului 10 din PRG. În continuare, prima instanță arată că interpretarea clauzelor abuzive care nu au făcut obiectul unei negocieri individuale în sensul de a produce parțial efecte juridice nu mai este posibilă în procesul individual referitor la o operațiune încheiată cu un

consumator, motiv pentru care nu se mai pune problema reducerii de către instanță a taxei de anulare convenite de părți.

Deoarece organizatoarea pârâtă nu a suferit niciun prejudiciu, aceasta nu își poate întemeia dreptul nici pe articolul 10 alineatul (1) a patra teză din PRG.

Împotriva acestei hotărâri, pârâta a formulat apel la Handelsgericht Wien (Tribunalul Comercial din Viena).

IV. Apelul de față:

[omissis] [Aspecte procedurale]

Drept motive de apel admisibile, apelanta invocă neregularitatea procedurii, constatări de fapt eronate ca urmare a aprecierii necorespunzătoare a probelor și aprecierea eronată de către instanță. Ea invocă, printre altele, faptul că, în privința verificării caracterului adecvat al taxei de anulare, este necesar să se aibă în vedere momentul încheierii contractului.

În întâmpinarea la apel, reclamanta susține opinia juridică a primei instanțe și arată, de asemenea în mod admisibil, că prima instanță a făcut constatări de fapt eronate din cauza aprecierii necorespunzătoare a probelor.

V. Cu privire la întrebările preliminare:

Observații generale:

În speță, consumatoarea nu a reziliat contractul privind pachetul de servicii de călătorie pentru unul dintre motivele prevăzute la articolul 12 alineatul (2) din directivă:

Articolul 12 alineatul (1) din directivă prevede:

„Rezilierea contractului privind pachetul de servicii de călătorie și dreptul de retragere înainte de începerea executării pachetului

Statele membre asigură călătorului posibilitatea de a rezilia contractul privind pachetul de servicii de călătorie în orice moment înainte de începerea executării pachetului. În cazul în care călătorul reziliază contractul privind pachetul de servicii de călătorie în temeiul prezentului alineat, călătorul poate fi obligat să plătească organizatorului un comision de reziliere adecvat și justificabil. În contractul privind pachetul de servicii de călătorie pot fi prevăzute comisioane de reziliere standardizate rezonabile, în funcție de momentul rezilierii contractului înainte de începerea executării pachetului, precum și de economiile de costuri și de veniturile prevăzute, generate de executarea alternativă a serviciilor de călătorie. În absența unor comisioane de reziliere standardizate, valoarea comisionului de reziliere corespunde prețului pachetului din care se scad

economiile de costuri și veniturile generate de executarea alternativă a serviciilor de călătorie. La cererea călătorului, organizatorul prezintă o justificare pentru cuantumul comisioanelor de reziliere.

În vederea transpunerii acestei directive, în Austria a fost adoptată Bundesgesetz über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (Legea federală privind pachetele de servicii de călătorie și serviciile de călătorie asociate), care la articolul 10 alineatul (1) prevede următoarele:

„Retragerea din contractul privind pachetul de servicii de călătorie înainte de începerea executării pachetului

Călătorul poate rezilia contractul privind pachetul de servicii de călătorie oricând înainte de începerea executării pachetului, fără a preciza motivul. Dacă călătorul reziliază contractul privind pachetul de servicii de călătorie în conformitate cu prezentul alineat, organizatorul poate cere plata unei despăgubiri adecvate și rezonabile. Contractul privind pachetul de servicii de călătorie poate prevedea despăgubiri forfetare, al căror cuantum se stabilește în funcție de intervalul de timp dintre rezilierea contractului și momentul prevăzut pentru începerea executării pachetului, precum și în funcție de economiile de costuri și de veniturile prevăzute, generate de executarea alternativă a serviciilor de călătorie. Dacă contractul nu prevede despăgubiri forfetare, despăgubirea este egală cu prețul pachetului, din care se scad economiile de costuri și veniturile generate de executarea alternativă a serviciilor de călătorie. La cererea călătorului, organizatorul prezintă o justificare a cuantumului despăgubirii.

În prezenta procedură, se aplică legea privind procedura judiciară aplicabilă litigiilor în materie civilă (Zivilprozessordnung [Codul de procedură civilă], denumit în continuare „ZPO”). Potrivit articolul 273 alineatul (1):

În cazul în care este cert că o parte are dreptul la despăgubire pentru prejudiciul suferit sau are dreptul de a primi dobândă ori a formulat o cerere, însă cuantumul prejudiciului în litigiu pentru care trebuie să se primească despăgubiri sau cuantumul dobânzilor ori al cererii nu poate fi dovedit sau poate fi dovedit doar cu dificultăți disproporționate, instanța poate, la cerere sau din oficiu, să stabilească acest cuantum conform propriei convingeri, chiar fără a lua în considerare dovada sugerată de parte. Calculul cuantumului în discuție poate fi precedat de interogarea uneia dintre părți, sub jurământ, cu privire la împrejurările relevante pentru calculul acestui cuantum.”

Potrivit considerentului (31) al directivei, călătorii ar trebui să aibă posibilitatea de a rezilia contractul privind pachetul de servicii de călătorie în orice moment înainte de începerea executării pachetului, în schimbul plății unui comision de reziliere adecvat și justificabil, ținând cont de economiile de costuri previzibile și de venitul din desfășurarea alternativă a serviciilor de călătorie.

Având în vedere în special articolul 114 TFUE, s-a instituit un regim unitar, deplin armonizat și complet al pachetelor de servicii de călătorie (articolele 1 și 4 din directivă).

Răspunsul la întrebările formulate de instanța de apel este esențial pentru soluționarea cauzei pendinte. Instanța nu are cunoștință de jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene referitoare la interpretarea în sensul precizat a articolului 12 alineatul (1) din directivă. Cauza C-287/21 [cererea de decizie preliminară formulată de Landesgericht Salzburg (Tribunalul Regional din Salzburg)] a fost radiată.

Cu privire la prima întrebare:

În speță, între oferta de încheiere a unui contract privind pachetul de servicii de călătorie (vara anului 2020), rezervare (noiembrie 2020), declarația de reziliere (septembrie 2021) și perioada călătoriei (vara anului 2022) există intervale lungi de timp. Directiva nu precizează care dintre momentele de mai sus trebuie avut în vedere.

Cu privire la a doua întrebare:

În general, în materia călătoriilor, cuantumul comisionului de reziliere („costuri de anulare”) se determină în practică în mod global, prin aplicarea unui anumit procent asupra prețului călătoriei, a cărui cotă depinde de momentul la care călătorul face declarația de reziliere. În mod uzual, în domeniu nu se ține seama de vreo metodă de calcul exactă în funcție de factori economici și operaționali.

În această privință, nu există încă nicio jurisprudență a instanțelor superioare naționale. Pentru a determina cuantumul comisionului de reziliere, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania) a aplicat o metodă de calcul în funcție de factori economici și operaționali, pornind de la ultimele trei exerciții financiare [omissis]. Aceasta neagă dreptul la informare al călătorului și consideră că sarcina probei revine organizatorului [omissis].

Cu privire la a treia întrebare:

În Hotărârea din 8 decembrie 2022 în cauza C-625/21, Curtea a declarat că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretate în sensul că, atunci când o clauză de despăgubire dintr-un contract de vânzare a fost declarată abuzivă și, prin urmare, nulă, contractul menționat putând totuși să subziste fără această clauză, se opun ca vânzătorul profesionist care a impus acea clauză să poată pretinde, în cadrul unei acțiuni în despăgubire întemeiate exclusiv pe o dispoziție cu caracter supletiv a dreptului național al obligațiilor, repararea prejudiciului său astfel cum este prevăzută de această dispoziție, care ar fi fost aplicabilă în lipsa acelei clauze.

Instanța de trimitere nu poate stabili în mod neîndoielnic dacă această hotărâre este relevantă și pentru interpretarea articolului 12 alineatul (1) din directivă, în special pentru aplicarea ultimei teze în raport cu tezele precedente, mai ales pentru că între oferta de încheiere a unui contract privind pachetul de servicii de călătorie (vara anului 2020), rezervare (noiembrie 2020) și declarația de reziliere (septembrie 2021) există intervale lungi de timp.

Cu privire la a patra întrebare:

Legile trebuie interpretate în sensul de a produce efecte juridice și directiva poate contribui la atingerea unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor [considerentul (51)]. În opinia instanței de trimitere, investită cu judecarea apelului, acest lucru implică și realizarea efectivă a dreptului, ale cărei cheltuieli medii trebuie să fie proporționale cu valoarea cererii. Această opinie este susținută de considerentele [în special de considerentul (7)] ale Regulamentului (CE) nr. 861/[2007] al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă.

În cererile privind acordarea de daune interese sau alte cereri, reclamantul poate întâmpina dificultăți majore în a dovedi valoarea cererii. Potrivit dispoziției procedurale naționale citate a articolului 273 din ZPO, sarcina reclamantului este ușurată în acest sens, în cazul în care a dovedit existența dreptului în conformitate cu cele mai stricte reguli de administrare a probelor. Cheltuielile pentru constatarea valorii cererii trebuie să rămână în limite rezonabile, iar realizarea dreptului justificat al reclamantului nu trebuie tergiversată mai mult decât este necesar. Prin urmare, atunci când dovada valorii cererii nu este posibilă sau doar într-un mod care este disproporționat de dificil, această dispoziție permite instanței să stabilească după propria apreciere, din oficiu sau la cererea părții, valoarea cererii. În acest caz, instanța nu trebuie deci să administreze nicio probă privind faptele relevante pentru stabilirea valorii cererii, putând astfel respinge și cererile părților de administrare a probelor referitoare la această valoare. Această dispoziție nu scutește însă reclamantul de sarcina probei și nici de obligația de a indica prin cerere valoarea acesteia [omissis].

Instanța de trimitere, investită cu judecarea apelului, intenționează să aplice această dispoziție procedurală și în considerarea faptului că atât călătorul, cât și organizatorul sunt interesați în soluționarea efectivă, cu cheltuieli reduse și cu celeritate a cauzei. Directiva poate fi însă înțeleasă și diferit.

6. Cu privire la obligația de formulare a unei cereri preliminare și de suspendare a procedurii:

[omissis] [Suspendarea procedurii]

Handelsgericht Wien (Tribunalul Comercial din Viena)

[omissis] Viena, [omissis]

23 mai 2023

[*omissis*]

DOCUMENT DE LUCRU